Kúty 05 - História a súčasnosť obce Kúty (1881-1904) - 5. časť :)

Venované pamiatke Jozefa Poláka, rodáka, obyvateľa a bývalého predsedu Miestneho národného výboru obce Kúty.

HISTÓRIA OBCE

Roku 1881 - bola dvojtriedna kútska škola rozšírená na 4 triedy.

Roku 1885

- bol richtárom obce Martin Vrábel (Pulín),

- proti notárovi obce Töttösymu povstala celá obec.

Roku 1887 - bol richtárom obce Jozef Hések.

V rokoch 1888-1890 - bol richtárom obce Pavol Ralbovský (Otépka). Bolo to v období najväčšej maďarizácie Kútov.

V rokoch 1890-1894 - bol richtárom obce Pavol Škoda (Pavča).

Roku 1890 - mala obec 2 883 obyvateľov.

Roku 1891 - bola postavená železničná dráha Devínska Nová Ves - Uhorská Skalica. O dva roky neskôr bola predĺžená do Sudoměřic.

Podľa prom. pedagóga Jozefa Mikuša:

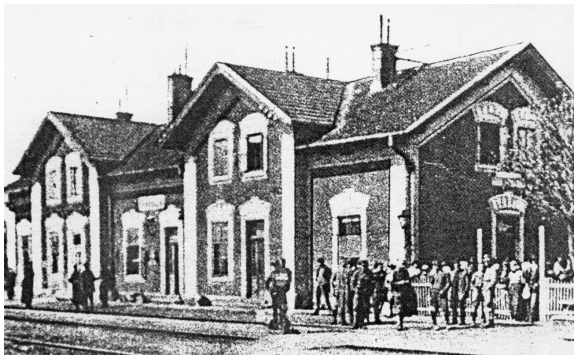
Obraz obce Kúty zhruba pred 110 rokmi

„V strede stál kostol s ohradou, ten sa len málo zmenil. Podobne i fara. Chýbalo súsošie Radlinského. Toto vtedajšie námestie slúžilo na jarmoky. Bývalo ich do roka šesť. Stávali tu šiatre s rozličným tovarom. Po pravej strane sa tiahla cesta na cintorín. Osídlenie končilo zákostolím. Z ľavej strany bol, teda i je, „*Hribov*“[1]. Bol menší a domčeky boli zväčša z veprovice. Ani obchodov tam nebolo. Výkup byliniek a obchod s nimi mal Édiňák, nazývali ho i „*panbíček*“. Niekde u Filípkov. Za Hribovom bola najchudobnejšia časť - Kaniža. V strede stála kaplnka Svätej Anny. Po pravej strane pri Gáleši bolo niekoľko cigánskych chatŕč. Títo sa zaoberali kováčstvom. Kuli klince a podkovy. Plotky končili osídlenie za Cugami, tých tam však taktiež ešte vtedy nebolo. Široký bol habánsky dvor, do ulice išiel „*Lajošov šenk*“, neskôr prezývaný i „*židovňa*“[2]. Obecný dom stál konča námestia, tiež sa veľmi nezmenil. Dzedzina sa začínala po pravej strane školou. Na tie časy bola veľmi honosnou. Bola štvortriedna, s pekným bytom pre pána rechtora. Dzedzina - to bol zväčša samý bohatý sedliak alebo obchodník. U pani Thebery bola vtedy pošta. Aj tu bol sem-tam domček z veprovice, no väčšinou už tehlové. Aj „*šenkov*“ tu bolo neúrekom. Aj na mieste nášho pôvodného domu stál šenk, spolu i s pekárňou. Mal židovského majiteľa. Pri ňom bol „*Spolek*“[3], ktorý založil pán farár Pukančík. Bol asi takého typu ako dnešná Jednota. Oproti predávali Klingerovci textil, teda „*partéku*“. Ďalšia pekáreň, taktiež židovská, bola na Hložanských dvore. Oproti mali obchod s miešaným tovarom Wintrovci. Za nimi mali šenk Staňkovci. Neskôr prestavili tento šenk

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

na „*orlovňu*“, kde sa cvičievalo, hrávalo divadlo a boli tu i spolkové miestnosti. Tam mali obchod s miešaným tovarom i Polákovci - Búrané. Za zvonicou bola veľká kováčska vyhňa a za ňou mal obchod Zigfried Steiner, opäť s miešaným tovarom, a za ním, kde bývajú dnes Hladíkovci (Čapké), mal šenk, Kohút. Konča Dzedziny mal veľký obchod s drevom Fleissig. Na dnešnej Športovej ulici bola postavená pomerne veľká židovská modlitebňa a židovská škola. Na Záhumní bola „*Baumschule*“[4], kde sa aj vyučovalo. Tam sa konali jarmoky, teda dobytčie trhy. Stredom obce viedla dosť široká cesta, taká prírodná, neštetovaná, po okrajoch hlboké priekopy. Za humnami a smerom na Sigecu a k Myjave bolo plno stodôl, tri hliníky: malý, veľký a Rehácky a dve veľké obecné studne: Mišárňa a Cihelňa.“

Roku 1892 - bola postavená železničná stanica.

Pôvodná budova železnice

Budova železničnej stanice dnes

Roku 1894

- bol richtárom obce Ján Valachovič (Gajdoš-Duda),

- bola zriadená materská škola pri zvonici na rohu Pastýrových ulici. Deti tam nechceli chodiť, lebo boli pomaďarčované.

Roku 1896 - bol richtárom obce Anton Palkovič (Macek).

Kútsky vzájomný podporný spolok

Roku 1897, 27. februára - vznikol Kútsky vzájom-ný podporný spolok, ktorý poskytoval jeho členom, pokiaľ stačili prostriedky, úver. Prostriedky si spolok zadovažoval z úsporných príspevkov členov, ktorí si museli ukladať týždenne 30 halierov (15 grajciarov) do pokladne spolku. Tieto vklady ku koncu roku 1897 činili 4 736 zlatých a 20 grajciarov (9 472,40 korún), z čoho bolo poskytnuté 50-tim členom 6 870 korún na 7 % úrok. Spolok sa každoročne zmáhal a stal sa hospodárskou oporou pre Kúty a okolie.

Roku 1898 - bola otvorená železničná linka spájajúca Kúty s Trnavou.

Koncom 19. storočia - sa veľa obyvateľov mestečka vysťahovalo do Ameriky.

O kútskom dome a stodole

V 19. storočí a na začiatku 20. storočia - sa kútsky dom staval zo surovej veprovej tehly. Tieto tehly si ľudia vyrábali sami. Hlinu kopali z hliníkov. Dom bol obielený vápnom, pokrytý slamou, neskôr škridlicou a trstinou. Nikdy nie šindľom. Pred domom, ktorý bol obrátený čelom do ulice, bola kvetinová záhradka z latiek alebo z kolíkov. Vo dvore záhradky neboli. Dom mal do ulice „*výpustek*“[5], dvere a dve mrežované okná. Skladal sa z troch častí: zo „*síne*“[6], izby a komory. Do kuchyne sa vchádzalo z ulice alebo z dvora. Obytných domov bolo vedľa seba päť až desať. Za nimi na konci dvora boli maštale, naproti nim hnojiská, chlievy a kurníky.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Dom s výpustkem

Staré kútske domy

Stodoly sa v Kútoch stavali na miernych, neúrodných, piesočnatých vŕškoch, aby nezaberali úrodnú zem a aby v nich nebolo vlhko. Väčšinou stáli medzi stromami, ktoré mali zachytiť prípadné letiace iskry ohňa. Slúžili tiež ako bleskozvod. Z obavy pred požiarom sa stavali ďaleko od domov. Keď zhoreli domy, stodoly zostali. Boli celé z dreva, pokryté slamou alebo doskami. Stodola mala obdĺžnikový tvar. Vchádzalo sa do nej „*vrátami*“[7], ktoré boli na obidvoch užších stranách. Uprostred bola „*mlatovňa*“ z ubitej hliny. Tu sa mlátilo v zime, keď už nebolo inej práce. Vnútri bolo šesť „*úrebier*“, na každom konci dve „*plevničky*“[8]. Do úrebrí sa dávalo obilie a slama, seno sa ukladalo na „*holovi*“[9] alebo na „*patro*“[10]. Strecha bola zakončená „nárožníkmi“. Na „*kálenicu*“[11] sa dávalo „*pazderí*“. Zo strachu pred klincom v krmive pre dobytok, nepoužil sa pri stavbe stodoly ani jeden.

Kútske stodoly v minulosti

Roku 1900

- mala obec 2 958 obyvateľov,

- bol v Kútoch založený Potravinový spolok,

- v tej dobe bolo v obci veľa mäsiarov.

Okolo roku 1900

- škrobárne boli v obci dve: Flessingova u Reháckeho hliníka a Klingerova v Polákových mlyne,

- tehelňu na Vinohrádkach mal Štefan Polák (Búran) s bratom Matejom. Vyrábali tehlu a škridlicu.

V rokoch 1900-1904 - bol richtárom obce Štefan Balga (Princ).

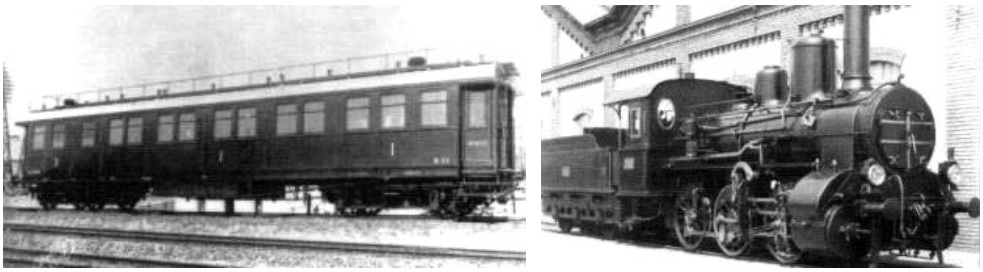
Hlavné námestie v roku 1900

Iný pohľad na námestie z roku 1900

Roku 1901 - na železničnej stanici v Kútoch pribudli 4 dopravné koľaje a vzniklo dopravné spojenie Kúty - Břeclav.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Takéto vlaky jazdili po kútskej železničnej stanici do roku 1918

Založenie kútskeho úverového družstva

Roku 1904, 16. apríla - vzniklo v Kútoch, na základe družstevného zákona č. XXIII z roku 1898, úverové družstvo. Družstvo malo vtedy 54 členov so 138 podielmi. Jeho predsedom sa stal farár dp[12]. Štefan Pukančík a členovia boli: Fr. Dosztaly, I. Fleisig , Ján Mráz, Michal Macejka, L. Steiner ml., Ján Vašín. Predsedom dozorného výboru sa stal Rudolf Mandelík a členovia boli: L. Steiner st., Anton Palkovič (Macek) a P. Secsányi. Pokladníkom bol zvolený M. Klinger a účtovníkom I. Matulay.

Kúty v roku 1905

[1] Miestny názov označujúci časť obce.
[2] Hovorilo sa tak bývalej budova pohostinstva Leopolda Šteinera.
[3] Obchod.
[4] Ovocná škôlka.
[5] Vchod do miestnosti, do domu z ulice, zo dvora.
[6] Kuchyňa.
[7] Brána do hospodárskych priestorov.
[8] Časť stodoly na uskladnenie pliev.
[9] Povala zo žrdí v stodole.
[10] Poschodie.
[11] Hrebeň strechy.
[12] Dominus páter.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania